

Увод у рачуноводство и финансијско извештавање

Бранко Радуловић
Правни факултет
Универзитет у Београду

Supported by

European Bank
for Reconstruction and Development

САДРЖАЈ

- Рачуноводство – појам, предмет, задаци прописи о рачуноводству, Закон о рачуноводству – примена и коментар
- Основне рачуноводствене категорије – капитал, добит/губитак, амортизација, вредности средстава

Циљ

- Упознавање са
 - основама финансијског рачуноводства, укључујући разумевање основних принципа и правила која утичу на евидентирање финансијских трансакција.
 - садржајем и видовима финансијског извештавања, са фокусом на читање и тумачење финансијских извештаја (биланс стања, биланс успеха, извештај о токовима готовине) у контексту стечајног поступка.

Финансијски извештаји и стечајни поступак

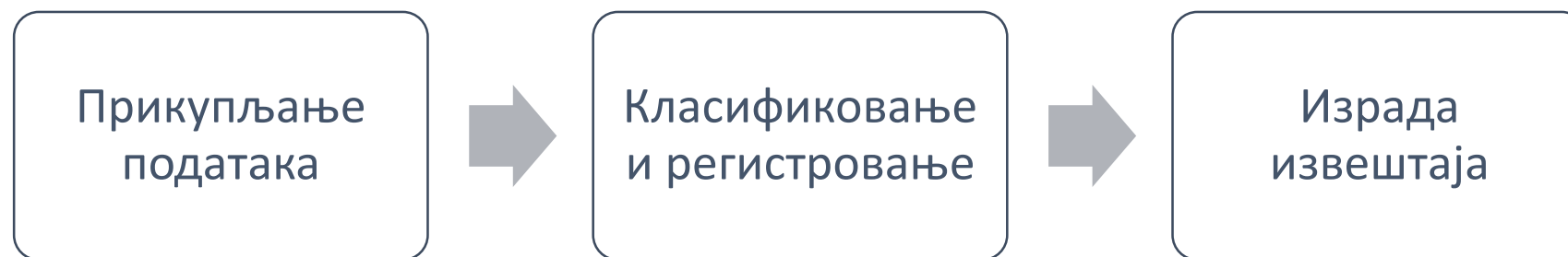
- Закон и подзаконски акти уређују околности у којима се судије сусрећу са финансијским извештајима.
 - На пример, финансијски извештаји су обавезан део садржаја плана реорганизације (чл. 156 Закона о стечају) и основа за пројекције које план садржи.
 - Стечајни судија може поставити овлашћеног ревизора за оцену завршног рачуна или почетног стечајног биланса (чл. 109).
 - Према Правилнику о начину спровођења реорганизације по унапред припремљеном плану, предлагач мора поднети ванредни извештај са мишљењем ревизора, осим ако је ревизија финансијских извештаја већ обављена у последњих 90 дана.

Рачуноводство

- Рачуноводство је процес **евидентирања, класификације и приказивања информација о пословању предузећа.**
- Рачуноводство корисницима тих информација омогућава да донесу важне пословне одлуке или да процене финансијски положај и потенцијал предузећа.
- Рачуноводство подразумева примену правила у погледу састављања финансијских извештаја који пружају преглед финансијског стања и резултата пословања предузећа

КЊИГОВОДСТВО И РАЧУНОВОДСТВО

- **Књиговодство је рачунска основа рачуноводства.**
- Књиговодство је фокусирано на систематско бележење и евидентирање финансијских трансакција.
- Оно обухвата основне активности као што су вођење дневника, евиденција прихода и расхода, обрада примарних докумената и израда основних књиговодствених евиденција, као што су главна књига и помоћне књиге.
- Рачуноводство је шири појам који обухвата не само књиговодствене активности већ и анализу, интерпретацију и извештавање о финансијским подацима

КЊИГОВОДСТВО

- Задатак књиговодства је да
 - Прикупи документацију о стању и променама у имовини предузећа
 - Контролише исправност документације
 - Класификује промене по имовинским предметима (врши контирање)
 - Књижи промене у пословним књигама
 - Чува и архивира књиговодствена документа и пословне књиге
 - Омогући израду извештаја о пословању

Имовина предузећа

- Имовина предузећа може се посматрати кроз активу и пасиву, које пружају различите увиде у њену структуру.
- Актива представља имовину према облику и одговара на питање у ком се облику та имовина налази, било да је реч о готовини, опреми, залихама или другим средствима.
- Пасива представља имовину према извору финансирања, односно даје одговор како је финансирана имовина.
 - Пасива показује да ли имовина припада власницима предузећа или је финансирана из обавеза према повериоцима и трећим лицима.

Активa

- Активa предузећа може бити у различитим облицима, укључујући ствари, права и новац.
- Пословна активa се дели на стална и обртна средства (имовину).
- Стална средства су дугорочна улагања која могу бити материјална, као што су зграде и опрема, нематеријална, као што су патенти и лиценце, и финансијска, као што су дугорочне инвестиције у акције.
- Обртна средства обухватају залихе, потраживања и готовину, која се користе за текуће пословање.
- Поред пословне активе, постоји и непословна активa која се може категорисати у исте основне групе као и пословна активa, али није директно повезана са основним пословањем предузећа.

Пасива

- Пасива предузећа састоји се од сопственог и позајмљеног капитала.
- Сопствени капитал представља улагања власника у предузеће и нема одређен рок доспећа.
- Исплате власницима зависе од висине оствареног добитка, а они имају право да учествују у управљању предузећем.
- Позајмљени капитал чине средства која предузеће добија од поверилаца.
 - Овај капитал има унапред утврђен рок доспећа и ствара трошкове у виду камате.

Пословне књиге

- Пословне књиге представљају јединствене евиденције о стању и променама на имовини, обавезама, капиталу, приходима, расходима, као и о ванбилансној имовини и ванбилансним обавезама правних лица и предузетника.
- Пословне књиге се воде према систему двојног књиговодства, који укључује:
 - дневник,
 - главну књигу и
 - помоћне књиге.

ДВОЈНО КЊИГОВОДСТВО

- Двојно књиговодство је рачуноводствени систем у којем се свака пословна трансакција евидентира на два рачуна.
- Свака промена се евидентира једном на страни „дугује“ једног рачуна и једном на страни „потражује“ другог рачуна.
- Примери ће бити приказани у наредном делу.

Главна књига

- Главна књига је потпуни скуп рачунасистематско обухватање стања и промена на имовини, обавезама, капиталу, приходима и расходима и која је основа за састављање финансијских извештаја.
 - Главна књига се састоји из два одвојена дела, и то: билансне евиденције и ванбилансне евиденције.
- Трансакције се прво евидентирају у дневнику, а затим књиже на одговарајуће рачуне у главној књизи.
- Главна књига је примарни извор за израду финансијских извештаја, као што су биланс стања, биланс успеха и извештај о токовима готовине.
- Главна књига садржи рачуне утврђене контним оквиром, у складу са потребама правног лица, односно предузетника

Контни оквир

- Контни оквир је систематски приказ рачуна који се користе за вођење пословних евиденција и финансијских извештаја.
- Уређује класификацију, нумерацију и називе рачуна, омогућавајући транспарентно и стандардизовано евидентирање пословних трансакција у оквиру предузећа.
- Правилник о Контном оквиру

КОНТНИ ОКВИР

- Прописане класе рачуна у [Контном оквиру](#) за привредна друштва (предузећа):
 - 0 – Неуплаћени уписани капитал и стална имовина
 - 1 – Залихе и стална средства намењена продаји
 - 2 – Краткорочна потраживања и пласмани, новчана средства и активна временска разграничења
 - 3 – Капитал
 - 4 – Дугорочна резервисања, обавезе и пасивна временска разграничења
 - 5 – Расходи
 - 6 – Приходи
 - 7 – Отварање и закључак рачуна стања и успеха
 - 8 – Ванбилансна евиденција
 - 9 – Обрачун трошкова и учинака

Контне класе

- Конта класа 0, 1, 2, 3 и 4 имају функцију билансних рачуна – служе за књижење стања и промена имовине, обавеза и капитала
- Конта класе 5 и 6 предвиђена за евиденцију расхода и прихода
 - На основу стања ових рачуна састављају се биланс стања и биланс успеха
- Конта класе 7 – Отварање и закључак рачуна стања и успеха, служе за отварање главне књиге на почетку сваке нове пословне године
 - Рачуни ове класе служе и за закључак рачуна успеха на дан годишњег биланса, као и рачуна стања (активе и пасиве)

Контне класе

- **На контима класе 8 – Ванбилансна евиденција**, исказују се средства узета у закуп, комисион, роба, преузети производи и роба за заједничко пословање, роба у консигнацији, као и остала средства која нису у власништву правног лица и предузетника
 - На рачунима ове класе евидентирају се авали, гаранције и друга јемства, као и све обавезе по основу наведених средстава.
- **Класа 9 – Обрачун трошкова и учинака**, предвиђена је превасходно за производна правна лица (предузећа) и њихово управљачко рачуноводство

Класа – група - рачун

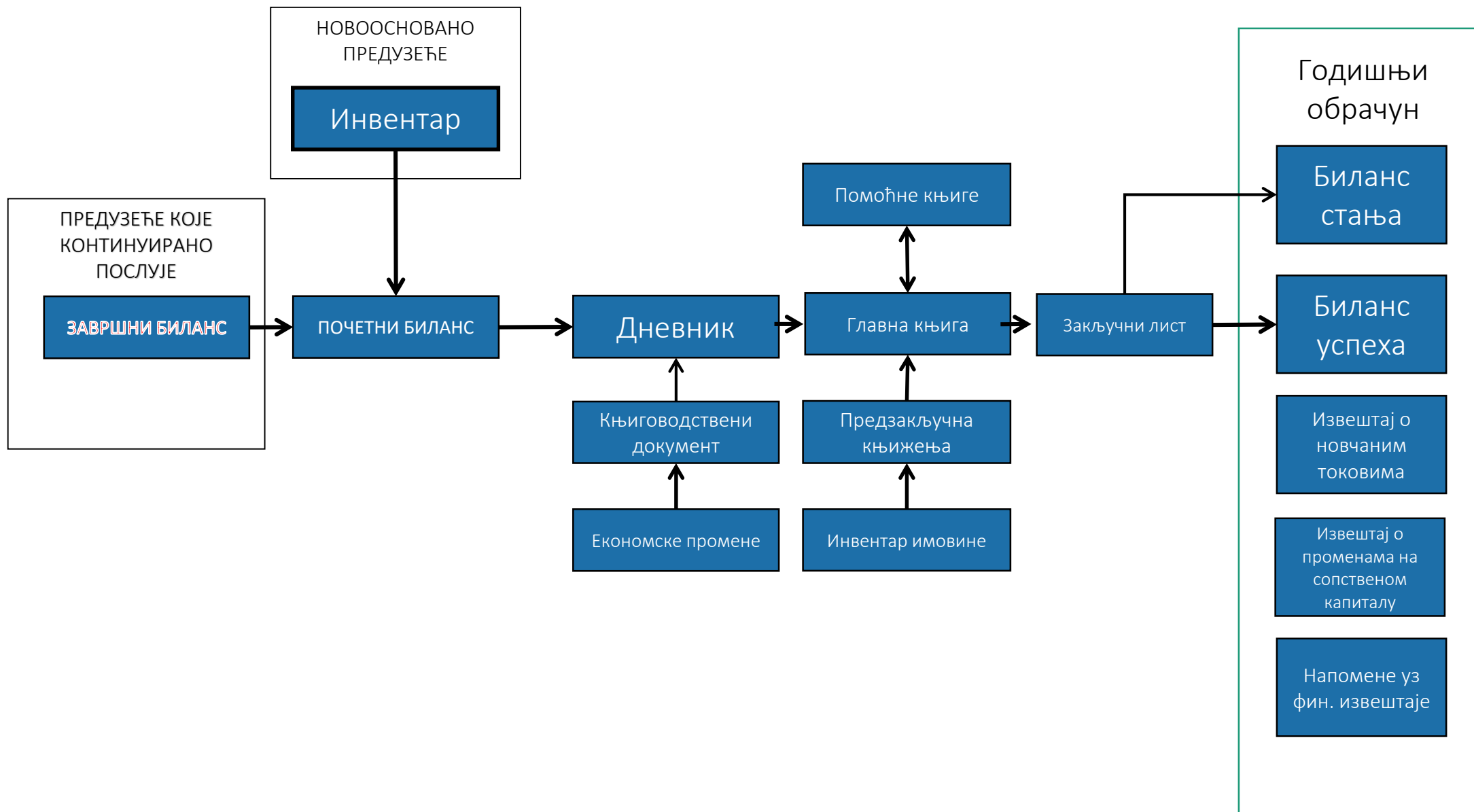
- **Класа 0: Стална имовина**

- Група 01 – Нематеријална имовина,

- Рачун 011 – Концесије, патенти, лиценце, робне и услужне марке, исказују се улагања у нематеријална права која испуњавају услове за признавање нематеријалне имовине.

Рачуноводствени процес

- Рачуноводствени процес: Процес започиње почетним билансом стања, који се заснива на инвентару имовине предузећа.
- Током године, финансијске трансакције се евидентирају у дневнику и књиже у главну књигу. На крају године припремају се завршни биланс и закључни лист.
- Овај закључни лист чини основу за годишње финансијске извештаје.

Рачуноводствена исправа

- Рачуноводствена исправа представља писани документ или електронски запис о насталој пословној промени, која обухвата све податке потребне за књижење у пословним књигама тако да се из рачуноводствене исправе недвосмислено може сазнати основ, врста и садржај пословне промене (ЗоР чл. 9).
- Битно за рачуноводствену исправу је да је:
 - веродостојна – да је пословна промена заиста настала
 - састављена на месту и у тренутку настанка пословне промене
 - уредно састављена – да садржи прецизно све потребне податке за књижење
 - достављена на књижење прописаном року од дана настанка пословне промене

Регулаторни оквир

- Законска регулатива
 - Закон о рачуноводству и подзаконски акти
- Професионална регулатива
 - Међународни рачуноводствени стандарди
 - Међународни стандарди финансијског извештавања
 - Међународни стандарди ревизије
 - Кодекс професионалне етике
- Интерна акта
 - Правилници које доноси правно лице у складу са законском и професионалном регулативом

Закон о рачуноводству

- Кога обавезује / на кога се односи
- Нови [Закон о рачуноводству](#) се примењује од 2020.године
- Законом се уређује
 - обвезници примене овог закона,
 - разврставање правних лица и предузетника,
 - организација рачуноводства,
 - рачуноводствене исправе и врсте пословних књига,
 - услови и начин вођења пословних књига,
 - Регистар пружалаца рачуноводствених услуга,
 - признавање и вредновање позиција у финансијским извештајима,
 - састављање, достављање и јавно објављивање финансијских извештаја, годишњег извештаја о пословању, извештаја о корпоративном управљању, извештаји о плаћањима ауторитетима власти и нефинансијско извештавање,
 - Регистар финансијских извештаја,
 - Национална комисија за рачуноводство и надзор над спровођењем одредби овог закона.

Професионална регулатива

- Професионална регулатива укључује међународне рачуноводствене стандарде, међународне стандарде финансијског извештавања и међународне стандарде ревизије.
- Наведени стандарди осигуравају да финансијско извештавање буде транспарентно и упоредиво на глобалном нивоу. Поред тога, Кодекс професионалне етике поставља етичке стандарде за рачуновође и ревизоре, чиме се обезбеђује одговорност и интегритет у раду.

Интерна акта и правилници

- У оквиру самог предузећа, интерна акта и правилници, донети у складу са законском и професионалном регулативом, дефинишу специфична правила и процедуре које осигуравају усаглашеност са прописима и професионалним стандардима.
- На тај начин вишеслојна регулатива пружа правну и професионалну основу за поуздано и одговорно рачуноводствено извештавање.

Међународни стандарди

- Међународни стандарди се могу поделити према садржају на две главне категорије.
 - стандарде који дефинишу општеприхваћена правила, као што су дефиниције основних појмова, укључујући имовину, обавезе, капитал, приходе и расходе.
 - покривају и правила о признавању прихода, вредновању сталне имовине, залиха, и одређивању цене коштања готових производа, као и дефиницију амортизације.
 - стандарде који постављају захтеве за објављивањем специфичних информација, попут извештавања по сегментима и консолидовања финансијских извештаја, чиме се осигурава транспарентност и конзистентност финансијског извештавања на међународном нивоу.

МРС и МСФИ

- Међународни рачуноводствени стандарди (МРС) су први међународни рачуноводствени стандарди објављени још 1973. године.
 - Основни циљ МРС био је да олакша глобалну упоредивост пословања, повећа транспарентност и поверење у финансијско извештавање, као и да подстакне међународну трговину и инвестиције.
 - МРС су замењени 2001. године са МСФИ, али постојећи МРС стандарди остају на снази док их не замене или измене МСФИ стандарди.
- Међународни стандарди финансијског извештавања (МСФИ)
 - глобално прихваћена рачуноводствена правила како би финансијски извештаји били конзистентни, транспарентни и лако упоредиви.
 - Од 2024. године, 160 од 168 јурисдикција уређује област финансијског извештавања према МСФИ стандардима

МСФИ за МСП

- МСФИ за мала и средња предузећа (МСП) ("Сл. гласник РС", бр. 83/2018) представљају поједностављени верзија пуног МСФИ, прилагођену потребама и могућностима малих и средњих предузећа.
- Циљ ових стандарда је смањење сложености и извештајног оптерећења тако да истовремено обезбеђују транспарентан и упоредив, али једноставнији оквира за финансијско извештавање.

Обавеза примене међународних стандарда

- Према српском Закону о рачуноводству (члан 24), велика правна лица, лица која су дужна да припремају консолидоване финансијске извештаје (матична предузећа), јавна предузећа, или предузећа која се припремају да постану јавна, у обавези су да примењују Међународне стандарде финансијског извештавања за признавање, мерење, презентацију и обелодањивање ставки у својим финансијским извештајима, без обзира на величину.
- МСП у Србији су дужна да примењују МСФИ за МСП (члан 25 ЗоР).

Међународни стандарди ревизије (МСР)

- Међународни стандарди ревизије (МСР) су професионални стандарди које развија Међународни тело (IAASB) за спровођење ревизија финансијских извештаја.
- Ови стандарди пружају оквир који ревизори следе при ревизији финансијске документације и извештаја, обезбеђујући да се ревизије спроводе са конзистентношћу, транспарентношћу и високим квалитетом широм света.

Финансијско извештавање

- Пружање финансијских информација екстерним корисницима представља финансијско извештавање. Ово извештавање се углавном реализује давањем финансијских информација опште намене у виду сета финансијских извештаја.
- Извештавање путем финансијских извештаја предвиђа:
 - Обавезу састављања извештаја
 - Рокове за извештавање
 - Врсте (консолидовани финансијски извештаји)
 - Садржај финансијских извештаја:
 - Биланс стања
 - Биланс успеха
 - Извештај о токовима готовине
 - Извештај о променама на капиталу
 - Напомене

Редовни финансијски извештаји

- **Биланс стања**, који приказује финансијски положај предузећа на одређени датум (најчешће на крају године) и то имовину којом предузеће располаже, обавезе које има и власнички капитал
- **Биланс успеха** или **Рачун добитка и губитка**, који приказује профитабилност предузећа у току одређеног временског периода (најчешће годину дана)
- **Извештај о власничком капиталу**, који објашњава износ, структуру и одређене промене у износу капитала предузећа
- **Извештај о новчаним токовима**, који обухвата новчана примања и новчана издавања предузећа за временски период за који је састављен и Биланс успеха.
- Осим тога, **комплетан сет финансијских извештаја укључује и додатне информације** – Напомене које су корисне у интерпретацији финансијских извештаја.

Специјални биланси

- Специјални биланси: Поред редовних финансијских извештаја постоје и специјални биланси.
 - Специјални биланси се састављају у специфичним ситуацијама и са посебним наменама, као што су реструктурирање, ликвидација, спајање или преузимање предузећа.
- Сечајни биланс је специјални финансијски извештај који саставља сечајни управник у поступку сечаја, а његова обавеза је да овај биланс састави на основу инвентара предузећа.
 - У сечајном билансу се врши другачија класификација имовине и обавеза него у редовним билансима, како би се на што бољи начин приказала стварна финансијска ситуација предузећа у сечају.

Консолидовани финансијски извештаји

- **Консолидовање** финансијских извештаја подразумева састављање биланса, који обухватају све повезане компаније у оквиру једне групе.
 - Основа за њихово састављање су заједнички биланси свих предузећа која припадају групи, али је неопходно из ових биланса искључити (консолидовати) све интерне ставке.
- Консолидација подразумева да се **интерна учешћа, интерна потраживања и обавезе, као и интерни приходи и расходи** међу повезаним предузећима елиминишу.
 - На тај начин, консолидовани биланс пружа реалну и уједначену слику финансијског стања и пословних резултата групе, без дуплирања и утицаја трансакција које се одвијају унутар групе.

Корисници

- Интерни
 - Власници капитала
 - Органи управљања
 - Стучне службе предузећа
- Екстерни
 - Државни органи (пореска управа, статистика)
 - Инвеститори
 - Пословне банке
 - Добављачи

Ревизија финансијских извештаја

- Ревизија финансијских извештаја регулисана је [ЗАКОНОМ О РЕВИЗИЈИ](#)
- Законом о ревизији предвиђени су:
 - услови и начин обављања ревизије финансијских извештаја
 - обавезност ревизије,
 - стручна оспособљеност лица и лиценце за обављање ревизије,
 - контрола квалитета рада друштава за ревизију, самосталних ревизора и лиценцираних овлашћених ревизора,

Рачуноводствена начела

- Рачуноводствена начела су правила намењена прецизном дефинисању рачуноводствених категорија

Начело опрезности:

- Ово начело захтева да се вредности имовине и резултати пословања процењују са дозом опреза како би се избегло њихово прецењивање.
- Основни разлог за примену овог начела је заштита интереса поверилаца, инвеститора и осталих заинтересованих.
- Прецењивање резултата може довести до ризика од расподеле нереално високих добитака, што може изазвати одлив капитала и угрозити опстанак предузећа.

МРС и начело опрезности

- МРС примењује ово начело посебно у стандардима као што су МРС 36 (Умањење вредности средстава) и МРС 2 (Залихе), који подстичу конзервативно вредновање имовине.
- Према [МРС 36](#), имовина се не књижи по вредности, која је већа од надокнадивог износа.
- Опрезно одмеравање вредности активе значи да је горња граница за њихову процену набавна вредност или цена коштања.
- Ако су тржишне цене ниже на дан састављања финансијског извештаја, вредност имовине се приказује по нижој тржишној цени, што се назива начелом ниже вредности.
- Потребно је признати губитак од умањења вредности, и он се одмах приказује у финансијским извештајима, чак и ако је могуће да ће имовина у будућности повратити своју вредност.
- Други стандарди такође укључују ово начело.

Начело усаглашености

- Начело усаглашености се односи на пријављивање прихода и расхода у истом временском периоду.
- Приходи и расходи предузећа морају бити признати у истом рачуноводственом периоду.
- Трошкови који су повезани са зарађивањем прихода морају се усагласити са приходом у периоду у којем се приход пријављује, успостављајући узрочно-последичну везу између прихода и расхода.

Начело пословне јединице

- Ово начело захтева да се имовина која је уложена у пословање предузећа посматра одвојено од остале имовине власника и поверилаца.
- У пракси, ово начело се примењује, на пример, током пописа имовине. Тада је важно знати која је имовина у власништву предузећа, јер се приватна имовина власника не пописује, нити је део књиговодствених извештаја предузећа.
- Једна рачуноводствена целина може да обухвата више предузећа, као што су групе предузећа, што омогућава интегрисани приказ њихових финансијских резултата.

Начело континуитета пословања

- Овај концепт претпоставља да нема намере или потребе за ликвидацијом предузећа или обуставом пословања. Претпоставка предвиђа да се не очекује престанак његовог рада у блиској будућности, односно да ће предузеће континуирано наставити са радом (*going concern* принцип).

Начело новчаног мерила

- захтева да све рачуноводствене категорије, као што су имовина, обавезе, капитал, приходи и расходи, буду изражене у новчаној јединици.
- својеврсно поједностављење јер своди хетерогене величине на заједнички именитељ, што олакшава поређење и анализу финансијских података.
- Претпоставка је да је новчана јединица стабилна, јер би у супротном промена у куповној снази новца, било кроз инфлацију или дефлацију, умањила поузданост рачуноводствених информација.

Начело историјског (стварног) трошка

- Начело историјског (стварног) трошка захтева да се имовина у књиговодству води и у билансу стања исказује према износу новца утрошеног за њено стицање.
- Ова вредност се разликује у зависности од врсте имовине.
 - За имовину стечену куповином на тржишту, као што су материјали, роба и основна средства, примењује се набавна вредност.
 - Код имовине коју је предузеће произвело само, као што су недовршена производња и готови производи, вредност се утврђује на основу трошкова производње, односно цене коштања.
 - Слично томе, обавезе се вреднују у складу са износом новчаног примитка или вредношћу примљене робе у тренутку настанка обавезе

Одступање од историјског трошка – фер вредност

- Међународни стандарди утврђују када се одступа од историјског трошка. На пример, [МСР 2 – Залихе](#) захтева да се залихе морају вредновати по нижој вредности између набавне цене (историјског трошка) и нето оствариве вредности.
- Одређене ставке се вреднују према фер вредности.
- **Фер вредност** је цена која би се наплатила за продају средства или платила за пренос обавезе у редовној трансакцији између учесника на тржишту на датум одмеравања. ([видети МСФИ 13 Одмеравање фер вредности](#))
- Примена фер вредности је обавезна приликом вредновања следећих билансних позиција: Инвестиционе некретнине (иницијално и накнадно), Учешћа у зависним правним лицима (само иницијално), Дугорочна финансијска средства по ФВ (иницијално и накнадно), ХОВ расположиве за продају (само накнадно), ХОВ којима се тргује (иницијално и накнадно), итд.

Нивои фер вредности

- Постоје три нивоа фер вредности, који се дефинишу на основу врсте и поузданости података (инпута) коришћених у одређивању фер вредности:
 - Ниво 1 – Овај ниво подразумева коришћење котираних цена на активним тржиштима за идентична средства или обавезе. Котиране цене морају бити доступне на дан вредновања без икаквих корекција. Овај ниво сматра се најпоузданијим, јер се базира на директно доступним тржишним подацима.
 - Ниво 2 – Овај ниво користи се када нису котиране цене на активним тржиштима за идентична средства или обавезе, али су примењиви и заснивају се на сличним подацима. Пример су кориговане цене за слична средства на активним тржиштима или некориговане цене за идентична средства на мање активним тржиштима. Ниво 2 има умерен ниво поузданости.
 - Ниво 3 – Овај ниво користи податке засноване на интерним проценама и претпоставкама менаџмента када тржишни подаци нису доступни, а често укључују компликоване моделирања или пројекције. Ниво 3 је најмање поуздан, али је неопходан за вредновање средстава која немају активно тржиште.

Начело материјалности

- Информација се сматра материјалном ако би њено изостављање или погрешно приказивање могло утицати на економске одлуке корисника. МРС захтева да се у финансијским извештајима укључе само материјалне информације.
- Ово начело подразумева да трансакције које укључују безначајне износе новца не треба да се евидентирају.
- На пример, није потребно евидентирати амортизацију јефтине канте за отпатке или преосталих спајалица на крају године које ће се користити у наредној години.

Начело обрачунске основе

- МРС захтева да се финансијски извештаји припремају по основу настанка пословног догађаја, што значи да се трансакције евидентирају када се догоде, а не када је новац примљен или плаћен.
- Овај приступ пружа прецизнију слику о финансијском положају и учинку компаније током времена.
- Пример рачуноводства на обрачунској основи је када предузеће пружи услуге клијенту у децембру, али не добије уплату до јануара наредне године. Према обрачунској основи, компанија ће евидентирати приход у децембру, када је услуга извршена, иако готовина није примљена до јануара.
- Обрачунска метода је једини рачуноводствени метод који је у складу са одредбама МСФИ и Закона о рачуноводству.

Биланси

- Биланс води порекло од италијанске речи „*bilancio*“, што значи вага са два таса. Као што тасови ваге стоје у равнотежи, тако су и актива и пасива у билансу у сталној равнотежи.
- **Равнотежа** проистиче отуда што је и на једној и на другој страни биланса дато стање средстава предузећа (на левој по њиховој намени или функцији, а на десној по њиховом пореклу). С обзиром на то да се средства посматрају са два аспекта, збир вредности дат с два аспекта (обележја) је исти.
- Та једнакост вредности имовине по оба аспекта даје **билансну равнотежу** која изгледа:

Биланс стања

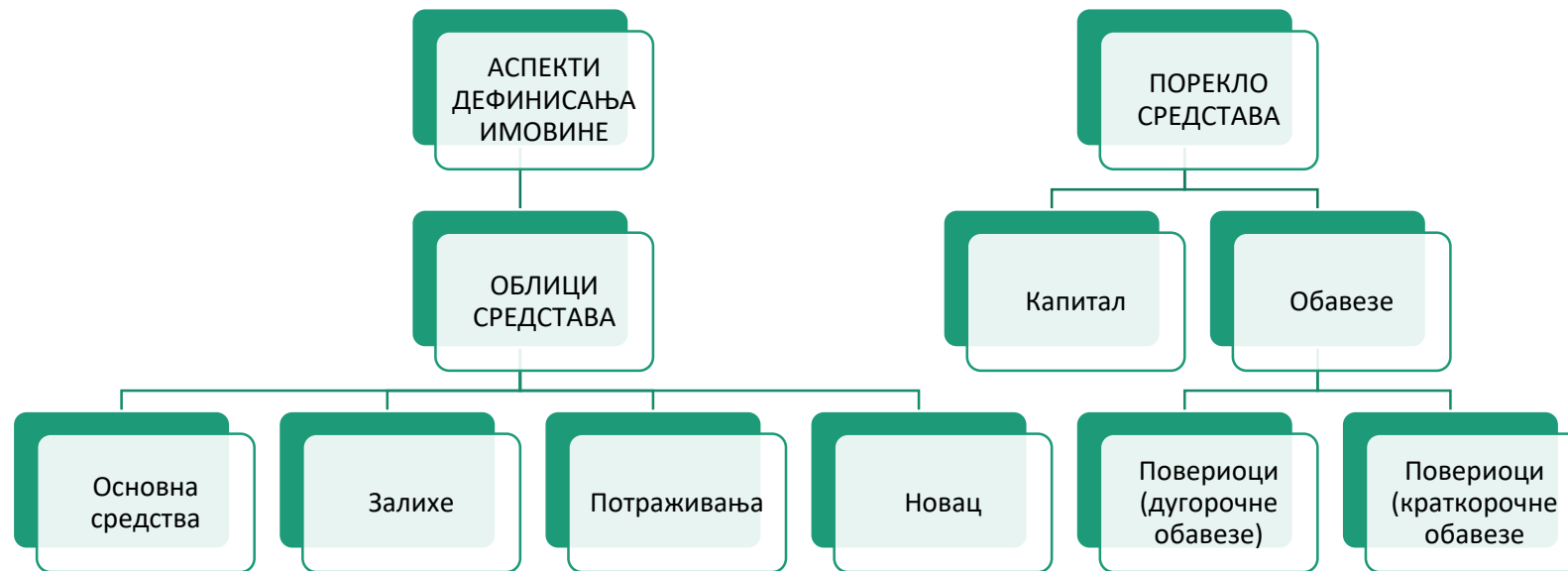
- Према економском дефинисању **имовина предузећа**
 - С једне стране, **је скуп различитих средстава** која се користе и која су у функцији обаљања пословних задатака предузећа, а
 - С друге стране, то је **имовина према свом пореклу**, тј. чије је власништво та имовина, коме припада и коме ће припадати у случају престанка рада предузећа.

Формална обележја

- Биланс увек има две стране, што га карактерише као двострани преглед
- Обе стране биланса су формално (рачунски) једнаке величине, што означава равнотежу обеју страна
- Форме биланса стања
 - Форма Т конта (педагошка форма)
 - На левој страни позиције активе, на десној позиције пасиве
 - Једноставан приказ
 - Форма листе (штафелна форма)
 - Прво се наводе позиције активе па испод њих позиције пасиве.

Биланс стања – појам, билансна равнотежа

- Сврха Биланса стања је приказивање финансијског стања предузећа на одређени дан.
- Датум биланса је битан, јер се финансијски положај предузећа може врло брзо променити.

Књиговодствени аспект имовине

ОБЛИЦИ
ИМОВИНЕ

ПОРЕКЛО
ИМОВИНЕ

СТАЛНА
СРЕДСТВА 500

КАПИТАЛ (нето
имовина) 600

ОБРТНА
СРЕДСТВА 300

ОБАВЕЗЕ 200

УКУПНА
СРЕДСТВА
(АКТИВА) 800

УКУПНИ
ИЗВОРИ
(ПАСИВА) 800

Билансна равнотежа

- Можемо констатовати да је збир средстава једнак збиру извора средстава или

Билансна равнотежа

А из наведене једначине може се закључити да је:

Разлика између укупних средстава која су у употреби (брuto имовина) и обавеза према трећим лицима (кредиторима и повериоцима), представља **капитал (нето имовину) предузећа (власнички или сопствени)**.

Својства биланса стања

- Оријентисан на прошлост (ex post посматрање)
 - Сучељавање имовине (употреба капитала) на страни активе и капитала (извори средстава) на страни пасиве у одређеном временском тренутку.
- Не постоји директна веза између појединачних позиција активе и пасиве.
 - Постоји само једнакост на нивоу целине

Штафелна форма

- У утврђивању редоследа позиција у билансу стања у Србији примењују се принципи ликвидности и доспелости.
- Принцип ликвидности се односи на позиције активе и подразумева да су ставке у активи распоређене према растућој ликвидности, односно од најмање ликвидних до најликвиднијих средстава.
- Принцип доспелости примењује се на позиције пасиве, где су ставке распоређене према растућој доспелости обавеза, од најкаснијих до најранијих датума доспећа.

Образац

- [Obrazac 1 - Bilans stanja](#)

Приказ и редослед позиција у билансу стања

- Биланс стања може бити приказан у два облика: Т-конто форма и листа форма.
 - Т-конто форма је педагошка форма у којој се позиције активе налазе на левој страни, а позиције пасиве на десној, што омогућава једноставан визуелни приказ равнотеже.
 - Листа или штафелна форма, наводи позиције активе на врху, а испод њих позиције пасиве, што пружа преглед у облику листе.
 - Штафелна форма је прописани облик извештавања.

Утицај пословних промена на Биланс стања

- Свака пословна промена (операција) мора бити документована, тј.за сваку мора постојати одговарајући документ којим се доказује њен настанак, а истовремено оправдава њено евидентирање.
- Пословне промене у вези са пословањем предузећа, које могу новчано да се изразе, истовремено су књиговодствене промене и обухватају се књиговодственом евиденцијом.
- Пословне промене које утичу на биланс, тј.мењају стање активе и пасиве, ма колико биле разноврсне и бројне, могу се поделити (сврстати) у четири групе:

Прва група промена

- Пословне промене које се одражавају само на активу, у смислу мењања њене структуре, док се пасива не мења. Збир биланса се не мења. **Билансна равнотежа остаје.**

БИЛАНС 1

Активна		Пасива	
+ (повећање)			
- (смањење)		непромењена	
$\Sigma =$		Σ	

Друга група промена

- Пословне промене које се односе само на пасиву, у смислу мењања њене структуре, док се актива не мења. Не мења се ни збир биланса. Билансна равнотежа остаје.

БИЛАНС 2

Актива	Пасива
Непромењена	+ (повећање)
	- (смањење)
$\Sigma =$	Σ

Трећа и четврта група промена

- Трећа група промена су пословне промене које увећавају вредност и активе и пасиве, у смислу мењања њихове структуре и збира. Збир биланса се мења - повећава. Билансна равнотежа остаје.
- Четврта група промена су пословне промене које умањују вредност и активе и пасиве, у смислу мењања њихове структуре и збира. Збир биланса се мења - смањује. Билансна равнотежа остаје.

Дејство пословних промена на биланс стања

- Дејством пословних промена мењају се стања активе и пасиве у билансу. После сваке пословне промене може се саставити нови биланс који ће дати другачију билансну слику активе и пасиве од претходног биланса. Састављањем биланса после сваке билансне промене добија се низ сукцесивних биланса, који приказују активу и пасиву предузећа у њиховом тренутном стању.
- Ради објашњења дејства пословних промена на биланс, потребно је поћи од биланса који даје слику стања активе и пасиве у тренутку задржаног кретања, односно пре кретања која треба непосредно да наступе. За почетак ћемо узети биланс који садржи углавном обиле пословних средстава и њихових извора који су раније изучавани.

Правила

- Свака трансакција утиче бар на два рачуна
- Укупна дуговања треба да буду једнака укупним потраживањима
- Термини дугује и потражује су део рачуноводственог жаргона
 - Нема посебно значење осим што означавају леву и десну страну рачуна

Дејство пословних промена на биланс стања

БИЛАНС 0

АКТИВА	Износ	ПАСИВА	Износ
1. Транспортна средства	1.500.000	1. Капитал	1.070.000
2. Роба	66.000	2. Дугорочни кредити	500.000
3. Текући рачун	500.000	3. Краткорочни кредити	300.000
4. Благајна	4.000	4. Добављачи за основна средства	200.000
	2.070.000		2.070.000

Дејство пословних промена на биланс стања

БИЛАНС

АКТИВА	Износ	ПАСИВА	Износ
1. Транспортна средства	1.500.000	1. Капитал	1.070.000
2. Роба	66.000	2. Дугорочни кредити	500.000
3. Текући рачун	501.000	3. Краткорочни кредити	300.000
4. Благајна	3.000	4. Добављачи за основна средства	200.000
	2.070.000		2.070.000

Дејство пословних промена на биланс стања

БИЛАНС 2

АКТИВА	Износ	ПАСИВА	Износ
1. Транспортна средства	1.500.000	1. Капитал	1.070.000
2. Роба	66.000	2. Дугорочни кредити	700.000
3. Текући рачун	501.000	3. Краткорочни кредити	300.000
4. Благајна	3.000	4. Добављачи за основна средства	0
	2.070.000		2.070.000

Дејство пословних промена на биланс стања

БИЛАНС 3

АКТИВА	Износ	ПАСИВА	Износ
1. Транспортна средства	1.500.000	1. Капитал	1.070.000
2. Роба	78.000	2. Дугорочни кредити	700.000
3. Текући рачун	501.000	3. Краткорочни кредити	300.000
4. Благајна	3.000	4. Добављачи за основна средства	12.000
	2.082.000		2.082.000

Дејство пословних промена на биланс стања

БИЛАНС 4

АКТИВА	Износ	ПАСИВА	Износ
1. Транспортна средства	1.500.000	1. Капитал	1.070.000
2. Роба	78.000	2. Дугорочни кредити	700.000
3. Текући рачун	351.000	3. Краткорочни кредити	150.000
4. Благајна	3.000	4. Добављачи за основна средства	12.000
	1.932.000		1.932.000

Пример 1

- Саставити биланс стања у **форми конта** поштујући ликвидности и доспелости:
 - потраживања 10.000,
 - залихе готових производа 50.000,
 - резерве 10.000,
 - добављачи 20.000,
 - краткорочне финансијске обавезе 5.000,
 - залихе материјала (материјал, резервни делови, и ситан инвентар) 15.000,
 - дугорочне обавезе 50.000,
 - текући рачун 5.000,
 - некретнине 40.000,
 - акцијски капитал 35.000

Пример 2

- Саставити биланс стања у форми листе поштујући редослед ликвидности и доспелости:
 - краткорочне ХОВ 15.000,
 - нераспоређени добитак 7.000,
 - благајна 5.000,
 - дати аванси 12.000,
 - удели у основном капиталу 25.000,
 - потраживања 8.000,
 - биолошка средства (основно стадо) 30.000,
 - остале дугорочне обавезе 32.000,
 - обавезе по основу пореза на добитак 6.000.

Неке позиције у билансу стања

- Временска разграничења - користимо како би приходе и расходе евидентирали у периоду којем и припадају.
- Примена временских разграничења (активних или пасивних) обезбеђује правилно утврђивање финансијског резултата у билансу успеха.
- Временска разграничења обухватају све пословне догађаје плаћања као и све обрачунате приходе и расходе који не припадају билансу успеха, јер нису приходи и расходи текућег периода, али не представљају конкретна потраживања или обавезе.
 - Активна временска разграничења (АВР) обухватају: 1. обрачунате, а ненаплаћене приходе и 2. унапред плаћене трошкове.
 - Пасивна временска разграничења (ПВР) обухватају: 1. обрачунате, а неисплаћене расходе и 2. унапред наплаћене приходе

Пасивна временска разграничења

- Предузеће је закуп пословног простора за наредни два месеца у укупном износу од 150.000 динара.
- Обрачун наплаћеног закупа за текући месец

Текући рачун + 150.000

ПВР - 150.000

Приходи од закупа +
75.000

ПВР + 75.000

Активна временска разграничења

- Са текућег рачуна је исплаћено 18.000 динара на име полугодишњих трошкова претплате.
- Обрачунати и прокњижити трошкове претплате за текући месец.

Текући рачун - 18.000

ABP + 18.000

Трошкови претплате +
3.000

ABP - 3.000

Амортизација

- **Амортизација** је други тип корективног књижења и односи се на систематско смањивање вредности сталне имовине током њеног корисног века трајања.
 - Овим процесом, трошкови коришћења основних средстава се равномерно распоређују на периоде у којима се та средства користе, чиме се обезбеђује реалнији приказ расхода у финансијским извештајима.
- Амортизација представља трошак средства који се признаје током његовог века трајања.
- МСФИ 16, Некретнине, постројења и опрема (МСФИ 16: А1137), дефинише амортизацију као систематску расподелу амортизованог износа средства током његовог корисног века трајања.
 - Такође предвиђа да се сваки део ставке некретнина, постројења и опреме чија је вредност значајна у односу на укупну вредност ставке амортизује посебно.

Гудвил

- Goodwill - Гудвил представља нематеријалну имовину која настаје када једна компанија купи другу по цени већој од њене фер вредности, што обухвата вредност свих материјалних и нематеријалних ресурса.
- МСФИ 3 – Пословне комбинације се бави признавањем и иницијалним мерењем гудвила.
 - Према овом стандарду, гудвил представља вишак купопродајне цене над фер вредношћу идентификоване имовине и обавеза стечене компаније.

Сумњива и спорна потраживања

- Сумњива потраживања се јављају када је дужник у немогућности да исплати своје обавезе услед трајне неликвидности или презадужености.
- Спорна потраживања представљају потраживања која дужник не признаје и одбија да плати.
 - То се најчешће дешава због тога што дужник сматра да друга страна није испунила уговорене обавезе (нпр. испорука робе лошијег квалитета) или услед привремене неликвидности купца, који жели да пролонгира (одложи) плаћање.
- Уколико предузеће може да процени ненаплативи износ, пожељно је да делимично отпише сумњиво или спорно потраживање.
 - То се, по правилу, ради индиректним отписивањем преко рачуна Исправка вредности сумњивих / спорних потраживања

Биланси стања у плану реорганизације

- Планови реорганизације по правилу дају приказ за претходне три године пословања.
- По правилу приказ биланса стања идентичан је оном који је поднет Агенцији за привредне регистре.
- Следећи пример илуструје приказ финансијских извештаја у Плану реорганизације.

Bilans stanja				
Naziv pozicije	AOP	iznosi u 000 dinara		
		2011	2012	2013
A. STALNA IMOVINA (002+003+004+005+009)	1	1.557.233	1.528.007	1.499.188
III. NEMATERIJALNA ULAGANJA	4	1.400	1.192	447
IV. NEKRETNINE, POSTROJENJA, OPREMA I BIOLOŠKA SREDSTVA (006+007+008)	5	1.553.829	1.523.861	1.495.915
1. Nekretnine, postrojenja i oprema	6	1.553.829	964.457	947.986
2. Investicione nekretnine	7	0	559.404	547.929
V. DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (010+011)	9	2.004	2.954	2.826
2. Ostali dugoročni finansijski plasmani	11	2.004	2.954	2.826
B. OBRtnA IMOVINA (013+014+015)	12	55.143	38.791	44.562
I. ZALIHE	13	18.647	18.318	18.331
III. KRATKOROČNA POTRAŽIVANJA, PLASMANI I GOTOVINA (016+017+018+019+020)	15	36.496	20.473	26.231
1. Potraživanja	16	21.167	19.772	25.907
4. Gotovinski ekvivalenti i gotovina	19	2.048	270	99
5. Porez na dodatu vrednost i aktivna vremenska razgraničenja	20	13.281	431	225
V. ODLOŽENA PORESKA SREDSTVA	21	21.377	20.465	19.166
G. POSLOVNA IMOVINA (001+012+021)	22	1.633.753	1.587.263	1.562.916
Đ. UKUPNA AKTIVA (022+023)	24	1.633.753	1.587.263	1.562.916
E. VANBILANSNA AKTIVA	25	23	170	344
A. KAPITAL (102+103+104+105+106-107+108-109-110)	101	1.310.970	1.203.365	1.111.647
I. OSNOVNI I KAPITAL	102	914.385	914.385	914.385
IV. REVALORIZACIONE REZERVE	105	621.296	376.136	365.259
VII. NERASPOREDJENI DOBITAK	108	73.764	318.924	329.801
VIII. GUBITAK	109	298.475	406.080	497.798
B. DUGOROČNA REZERVISANJA I OBAVEZE (112+113+116)	111	322.783	383.898	451.269
I. DUGOROČNA REZERVISANJA	112	4.886	5.616	4.308
II. DUGOROČNE OBAVEZE (114 + 115)	113	10.536	1.631	0
1. Dugoročni krediti	114	10.536	1.631	0
III. KRATKOROČNE OBAVEZE (117+118+119+120+121+122)	116	307.361	376.651	446.961
1. Kratkoročne finansijske obaveze	117	156.368	178.620	181.158
3. Obaveze iz poslovanja	119	82.022	89.116	97.618
4. Ostale kratkoročne obaveze	120	20.539	37.990	79.627
5. Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrednost i ostalih javnih prihoda i pasivna vremenska razgraničenja	121	48.011	70.444	88.059
6. Obaveze po osnovu poreza na dobitak	122	421	481	499
G. UKUPNA PASIVA (101+111 +123)	124	1.633.753	1.587.263	1.562.916
D. VANBILANSNA PASIVA	125	23	170	344

Биланс успеха или рачун добити и губитка

- Овај финансијски извештај приказује профитабилност пословања у одређеном временском периоду
- Профитабилност је вредносно изражена као добит – позитиван резултат или губитак – негативан резултат
- Пословни резултат се утврђује сучељавањем остварених прихода и расхода у одређеном временском периоду

Биланс успеха

- Биланс успеха подноси на званично прописаној шеми (обрасцу), а саставља се на основу конта класа којима су обухваћени расходи, приходи, финансијски резултати и његов распоред.

Основне категорије - Финансијски резултат

- Приходи-бруто повећање капитала које резултира из активности предузећа
- Приходи настају
 - повећањем имовине или
 - смањењем обавеза
- Врсте прихода
 - Редовни / ванредни
 - Пословни / непословни
- Начело реализације важи за евиденцију прихода
 - То значи да се приход евидентира када је настао, без обзира када је наплаћен
 - Приходи нису једнаки новчаним примицима

Основне категорије - Финансијски резултат

- Расходи-смањење вредности капитала које резултира из активности предузећа
- Расходи настају
 - смањењем имовине или
 - повећањем обавеза
- Врсте расхода
 - Редовни / ванредни
 - Пословни / непословни
- Редовни пословни расходи = (рачуноводствени) трошкови
- Начело узрочности важи за евиденцију расхода
 - Сучељавање са приходима на основу „узрока и последица“
 - Расходи нису једнаки новчаним издацима

Биланс успеха у Плану реорганизације

Bilans uspeha				
Naziv pozicije	AOP	iznosi u 000 dinara		
		2011	2012	2013
I. POSLOVNI PRIHODI (202+203+204-205+206)	201	151.827	129.502	128.871
1. Prihodi od prodaje	202	39.520	33.439	37.060
2. Prihodi od aktiviranja učinaka i robe	203	321	501	540
5. Ostali poslovni prihodi	206	111.986	95.562	91.271
II. POSLOVNI RASHODI (208 do 212)	207	188.890	178.087	174.646
1. Nabavna vrednost prodane robe	208	33.460	25.483	30.688
2. Troškovi materijala	209	18.960	19.549	17.722
3. Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi	210	50.853	57.961	61.515
4. Troškovi amortizacije i rezervisanja	211	32.380	32.822	31.926
5. Ostali poslovni rashodi	212	53.237	42.272	32.795
IV. POSLOVNI GUBITAK (207-201)	214	37.063	48.585	45.775
V. FINANSIJSKI PRIHODI	215	1.058	52	0
VI. FINANSIJSKI RASHODI	216	43.040	52.895	15.643
VII. OSTALI PRIHODI	217	3.421	5.564	12.851
VIII. OSTALI RASHODI	218	39.470	10.771	41.832
X. GUBITAK IZ REDOVNOG POSLOVANJA PRE OPOREZIVANJA (214-213-215+216-217+218)	220	115.094	106.635	90.399
V. GUBITAK PRE OPOREZIVANJA (220-219+222-221)	224	115.094	106.635	90.399
1. Poreski rashod perioda	225	12	59	19
2. Odloženi poreski rashodi perioda	226	0	911	1.300
3. Odloženi poreski prihodi perioda	227	1.233	0	0
E. NETO GUBITAK (224-223+225+226-227+228)	230	113.873	107.605	91.718

Мерење пословног резултата

- Основни циљ сваког предузећа је да оствари позитиван резултат (добит)
 - **Добит** представља повећање власничког капитала које је резултирало из профитабилног пословања предузећа
 - Супротно од добити, смањење власничког капитала које је резултирало из непрофитабилног пословања назива се **губитак**

Биланс успеха у Плану реорганизације (пројекције)

Bilans uspeha (u 000 RSD)	2012 III, IV Q	2013	2014	2015	2016
Prihodi od prodaje	314.644	692.217	747.594	792.450	839.997
Nabavna vrednost prodate robe	18.879	41.533	44.856	47.547	50.400
Troškovi materijala	188.786	415.330	448.557	475.470	503.998
Bruto dobit	106.979	235.354	254.182	269.433	285.599
<i>Bruto margina</i>	34%	34%	34%	34%	34%
Troškovi zarade	40.904	89.988	97.187	103.018	109.200
Ostali rashodi	31.464	69.222	74.759	79.245	84.000
EBITDA	34.611	76.144	82.235	87.169	92.400
<i>EBITDA margina</i>	11%	11%	11%	11%	11%
Amortizacija	4.389	8.558	8.258	7.969	7.690
EBIT	30.222	67.586	73.977	79.200	84.709
<i>EBIT margina</i>	10%	10%	10%	10%	10%
Finansijski rezultat	-19.244	-38.047	-34.300	-29.550	-24.128
Vanredni rezultat	5.288	0	0	0	0
EBT	16.267	29.539	39.677	49.651	60.581
<i>EBT margin</i>	5%	4%	5%	6%	7%
Porez	1.627	2.954	3.968	4.965	6.058
Neto dobit	14.640	26.585	35.710	44.686	54.523
<i>Neto profitna margina</i>	5%	4%	5%	6%	6%

Финансијски извештаји – Извештајо НОВЧАНИМ ТОКОВИМА

- Сврха
 - Информације о новчаним примицима и издацима током рачуноводственог периода (између два датума биланса)
 - Информације о свим инвестиционим и финансијским активностима током рачуноводственог периода
 - Помаже инвеститорима, повериоцима и осталим корисницима да процене
 - Способност предузећа да генерише позитивне новчане токове у будућем периоду
 - Способност предузећа да извршава своје обавезе и исплаћује дивиденде
 - Потребу предузећа за екстерним изворима финансирања

Извештај о новчаним токовима

- Класификација новчаних токова
 - Из пословне активности
 - Из активности инвестирања
 - Из финансијске активности

Извештај о новчаним токовима

Извештај о токовима готовине				
Naziv pozicije	AOP	iznosi u 000 dinara		
		2011	2012	2013
I. Prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti (1 do 3)	301	157.112	151.301	154.366
1. Prodaja i primljeni avansi	302	37.870	42.242	42.841
2. Primljene kamate iz poslovnih aktivnosti	303	58	0	0
3. Ostali prilivi iz redovnog poslovanja	304	119.184	109.059	111.525
II. Odlivi gotovine iz poslovnih aktivnosti (1 do 5)	305	149.998	152.071	152.350
1. Isplate dobavljačima i dati avansi	306	78.330	88.517	91.058
2. Zarade, naknade zarada i ostali lični rashodi	307	51.072	53.099	56.862
3. Plaćene kamate	308	17.084	10.439	0
5. Plaćanja po osnovu ostalih javnih prihoda	310	3.512	16	4.430
III. Neto priliv gotovine iz poslovnih aktivnosti (I - II)	311	7.114	0	2.016
IV. Neto odliv gotovine iz poslovnih aktivnosti (II - I)	312	0	770	0
I. Prilivi gotovine iz aktivnosti investiranja (1 do 3)	313	341	320	269
2. Prodaja nematerijalnih ulaganja, nekretnina, postrojenja, opreme i bioloških sredstava	315	341	320	269
II. Odlivi gotovine iz aktivnosti investiranja (1 do 3)	319	3.884	1.018	2.456
2. Kupovina nematerijalnih ulaganja, nekretnina, postrojenja, opreme i bioloških sredstava	321	3.884	1.018	2.456
IV. Neto odliv gotovine iz aktivnosti investiranja (II - I)	324	3.543	698	2.187
I. Prilivi gotovine iz aktivnosti finansiranja (1 do 3)	325	1.759	0	0
2. Dugoročni i kratkoročni krediti (neto prilivi)	327	1.759	0	0
II. Odlivi gotovine iz aktivnosti finansiranja (1 do 4)	329	3.480	310	0
2. Dugoročni i kratkoročni krediti i ostale obaveze (neto odlivi)	331	3.480	310	0
IV. Neto odliv gotovine iz aktivnosti finansiranja (II - I)	335	1.721	310	0
G. SVEGA PRILIVI GOTOVINE (301+313+325)	336	159.212	151.621	154.635
D. SVEGA ODLIVI GOTOVINE (305+319+329)	337	157.362	153.399	154.806
DJ. NETO PRILIVI GOTOVINE (336-337)	338	1.850	0	0
E. NETO ODLIV GOTOVINE (337-336)	339	0	1.778	171
Ž. GOTOVINA NA POČETKU OBRAČUNSKOG PERIODA	340	198	2.048	270
J. GOTOVINA NA KRAJU OBRAČUNSKOG PERIODA (338 - 339 + 340 + 341 - 342)	343	2.048	270	99

Предности извештаја

- Реални приказ ликвидности:
 - пружа јасан увид у новчану ликвидност предузећа, омогућавајући корисницима да разумеју колико је предузеће заиста у могућности да измири своје текуће обавезе и исплаћује дивиденде. Биланс успеха може показати профитабилност, али не пружа информације о доступности новчаних средстава
- Способност генерисања готовине:
 - Док биланс успеха може приказати остварену добит, извештај о новчаним токовима открива способност предузећа да генерише готовину из оперативних активности. Ово је посебно корисно за повериоце који желе да процене дугорочну одрживост пословања.
- Боље разумевање финансијских потреба:
 - омогућава лакше праћење инвестиционих и финансијских активности предузећа, као што су куповина имовине или узимање кредита. На тај начин, корисници могу да процене потребу предузећа за екстерним изворима финансирања, што биланс успеха не може директно показати.
- Транспарентност новчаних токова:
 - За разлику од биланса успеха, који може укључивати обрачунске ставке и ненаплаћена потраживања, извештај о новчаним токовима показује стварне новчане трансакције, што смањује могућност манипулације финансијским подацима.

Напомене уз финансијске извештаје

- Напомене уз финансијске извештаје су додатне информације које објашњавају и допуњавају податке у основним финансијским извештајима, као што су биланс стања, биланс успеха и извештај о новчаним токовима.
- Оне пружају детаље о коришћеним рачуноводственим политикама, значајним трансакцијама и другим релевантним финансијским подацима који нису директно видљиви у главним извештајима.

Напомене

- Напомене су важне јер помажу корисницима финансијских извештаја, попут инвеститора, кредитора и регулаторних тела, да боље разумеју финансијски положај и пословне активности предузећа.
- Обезбеђују додатну транспарентност и објашњавају специфичне ставке које би могле утицати на тумачење финансијских података, као што су методе вредновања имовине и обавеза, политике признавања прихода, као и информације о дуговима, правним споровима и потенцијалним ризицима.

Финансијски извештаји – извештај о променама на капиталу

- Саставља се за рачуноводствени период од годину дана са стањем на почетку и на крају периода
- Обухвата
 - Акцијских капитал
 - Резерве
 - Ревалоризационе резерве
 - Нераспоређену добит / губитак

Ревизија

- Законска обавеза ревизије: [Закон о ревизији](#) ("Сл. гласник РС", 73/2019) дефинише обавезу спровођења ревизије за одређене субјекте, што укључује преглед и анализу њихових финансијских извештаја.
- Према закону, ревизија мора бити спроведена у складу са важећим законским прописима, као и са Међународним стандардима ревизије (МСР).

Исход ревизије

- Исход ревизије је да ревизорски израз мишљења о томе да ли финансијски извештаји истинито и објективно приказују финансијско стање, пословни резултат и токове готовине компаније.
- Ревизијом се утврђује да ли су ти извештаји састављени у складу са МРС и МСФИ, чиме се осигурава усаглашеност са глобалним рачуноводственим стандардима.

Ревизорско мишљење

Ревизорско мишљење представља професионалну потврду ревизора о тачности и објективности финансијских извештаја и изражава се у ревизорском извештају. У зависности од резултата ревизије, мишљење може бити:

- **Позитивно мишљење (без резерве):**
 - Ово мишљење указује на то да су финансијски извештаји састављени у складу са важећим рачуноводственим стандардима и да истинито и објективно приказују финансијско стање и резултате пословања.
- **Мишљење са резервом:**
 - Када ревизор утврди мање неправилности или недоследности, али у целини финансијски извештаји пружају разумно поуздан приказ, издаје мишљење са резервом. Овакво мишљење означава да постоје одређена ограничења или неслагања која нису значајна у мери да би се изразило негативно мишљење.
 - На пример, 2018. године, у случају компаније Carillion Plc, KPMG, који је био ревизор компаније, није изразио квалификовано мишљење и пасивно је одобрио претерано оптимистичке финансијске податке компаније. Након тога, Carillion Plc је покренуо поступак стечаја 15. јануара 2018. године, заједно са неколико зависних предузећа у групи.

Ревизорско мишљење

- Негативно мишљење:

- Уколико ревизор сматра да финансијски извештаји не приказују објективно финансијско стање и да постоје озбиљне неправилности или неслагања, издаје негативно мишљење.
- Ово указује да финансијски извештаји не испуњавају захтеве рачуноводствених стандарда.
- На пример, Ernst & Young Global Limited (EY) био је независни ревизор Lehman Brothers-а од 2001. до 2008. године. Током овог периода, EY је константно одобравао финансијске извештаје Lehman-а и давао позитивна мишљења.
- Проблеми у вези са рачуноводственим праксама Lehman-а, посебно у вези са уговорима о откупу Реро 105, а компанија је ушла у поступак банкрутства 2008. године.
- Надзором је закључено да су финансијски извештаји Lehman-а били обмањујући и нетачни и нису пружали праведан приказ.
- У овој ситуацији, EY је требало да изрази квалификовано или негативно мишљење, узимајући у обзир потенцијално погрешно приказивање финансијских извештаја Lehman-а. (Wiggins, Bennet & Metrick, 2019: 100-101).

Ревизорско мишљење

- Уздржавање од мишљења:
 - Постоје случајеви када ревизор није у могућности да прикупи довољно поузданих доказа или када су ограничења у обиму ревизије таква да он не може да формира мишљење. У овом случају, ревизор се уздржава од изражавања мишљења.
 - На пример, 2022. године, KPMG је одбио да одобри финансијске резултате немачке групе за некретнине Adler за 2021. годину, указујући на изазове са којима се суочавала ова проблематична компанија. Као резултат тога, KPMG је издао изјаву о одрицању мишљења за консолидоване рачуне Adler-а. (Storbeck, Mirchu & Smith: 2022).

Пример

IZVEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Preduzeća za telekomunikacije
“Telekom Srbija” a.d. Beograd

Mišljenje

Izvršili smo reviziju pojedinačnih finansijskih izveštaja Preduzeća za telekomunikacije “Telekom Srbija” a.d. Beograd (u daljem tekstu “Preduzeće”), koji obuhvataju pojedinačni bilans stanja na dan 31. decembra 2023. godine i pojedinačni bilans uspeha, pojedinačni izveštaj o ostalom rezultatu, pojedinačni izveštaj o promenama na kapitalu i pojedinačni izveštaj o tokovima gotovine za godinu koja se završava na taj dan, kao i napomene uz pojedinačne finansijske izveštaje koje sadrže pregled materijalnih računovodstvenih politika i ostala obelodanjivanja.

Po našem mišljenju, priloženi pojedinačni finansijski izveštaji prikazuju istinito i objektivno, po svim materijalno značajnim aspektima, nekonsolidovanu finansijsku poziciju Preduzeća na dan 31. decembra 2023. godine, kao i nekonsolidovane rezultate njegovog poslovanja i nekonsolidovane tokove gotovine za godinu koja se završava na taj dan u skladu sa računovodstvenim propisima važećim u Republici Srbiji i računovodstvenim politikama obelodanjenim u Napomeni 5. uz pojedinačne finansijske izveštaje.

Osnova za mišljenje

Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o reviziji i Međunarodnim standardima revizije (MSR). Naše odgovornosti u skladu sa tim standardima detaljnije su opisane u odeljku našeg izveštaja *Odgovornosti revizora za reviziju pojedinačnih finansijskih izveštaja*. Mi smo nezavisni u odnosu na Preduzeće u skladu sa *Etičkim kodeksom za profesionalne računovođe* Odbora za međunarodne etičke standarde za računovođe (“IESBA Kodeks”) i etičkim zahtevima koji su relevantni za našu reviziju pojedinačnih finansijskih izveštaja u Republici Srbiji, i ispunili smo naše druge etičke odgovornosti u skladu sa ovim zahtevima i IESBA Kodeksom. Smatramo da su revizijski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući da nam pruže osnovu za izražavanje našeg mišljenja.

Креативно рачуноводство

- **Креативно рачуноводство** произилази из различитих притисака, као што су потреба за испуњавањем очекивања тржишта, поштовањем услова кредита или обезбеђивањем бонуса на основу перформанси. Компаније такође могу манипулисати финансијама како би задовољиле захтеве матичне компаније, побољшале своју позицију пре спајања или аквизиција, или представиле јачу слику пре емитовања хартија од вредности. Ови мотиви често наводе компаније да манипулишу финансијским извештајима како би изгледали повољније него што заиста јесу. Дужници који доспеју у финансијске потешкоће, обично прибегава употреби агресивних или манипулативних рачуноводствених пракси.

Креативно рачуноводство

- **Манипулисање приходима:** Да би исказали више пословне приходе дужници прибегавају прераном исказивању прихода исказивању непостојећих прихода и прецењивању остварених прихода укључивањем непословних прихода у пословне приходе супротно МРС 18.
- **Манипулисање расходима:** Поред прихода, често се манипулише и расходима, било да је реч о намери да се они исказу вишим или нижим. У случају финансијских потешкоћа, дужници по правилу исказују расходе мањим него што то стварно јесу. Најчешће се користи прениско одмерена резервисања; недовољни, отписи имовине, који се не могу бранити потребом за опрезним билансирањем; или се мењају рачуноводствене политике.
- Ове технике су осмишљене да прикажу побољшану слику финансијског стања компаније, али могу бити обмањујуће и не одражавају праву финансијску позицију предузећа.

Технике креативног рачуноводства

- **Признавање прихода/симулирани трансакциони круг (round-tripping):** Признавање прихода из вештачких трансакција, где компаније продају робу или услуге једна другој с намером да обрну трансакцију, надувавајући приходе без економске основе.
- **„Пуњење канала“ (Channel stuffing):** Пребацивање већих количина производа дистрибутерима него што они могу продати, надувавајући податке о продаји и стварајући привремени раст прихода, иако стварна потражња то не подржава.
- **Манипулација амортизацијом:** Коришћење споријих метода амортизације како би се одложило признавање трошкова, прецењујући вредност средстава и надувавајући краткорочну добит.
- **Вредновање залиха:** Манипулисање методама вредновања залиха (нпр. FIFO или LIFO) како би се утицало на трошкове продате робе и профит, обично прецењивањем вредности непродатих залиха.
- **Капитализација трошкова периода:** Евидентирање оперативних трошкова као капиталних расхода како би се трошкови распоредили на више периода, вештачки повећавајући профит текућег периода.
- **Скривање губитака/обавеза:** Неоткривање или погрешно приказивање губитака или обавеза у билансу стања како би компанија изгледала финансијски стабилнија него што јесте.
- **Недостатак резервисања/одложено признавање трошкова:** Одлагање признавања очекиваних будућих трошкова (нпр. гаранције или лоши дугови), што резултира потцењеним обавезама и надуваним профитом у текућем периоду.

Агрокор

- Ревидирани извештаји показали су велики нето губитак у 2016 и 2015 години уместо профита који је приказала управа Агрокора
- Слично као Carillion у Уједињеном Краљевству, Конзум је користио различите методе финансирања и позајмљивања како би замаглио своју стварну финансијску ситуацију. Компанија је широко користила позајмице за одржавање ликвидности и продужила рокове плаћања добављачима, чиме је створила привид робусних новчаних токова. Овај приступ омогућио је Конзуму да обмањује јавност и инвеститоре о свом стварном финансијском стању, иако је компанија била на ивици банкрота.
- Слично као Tesco, Конзум је манипулисао признавањем прихода како би изгледало да је пословање боље него што је стварно било. Компанија је евидентирала подстицаје и унапред примљене приходе од добављача као остварене приходе, иако те трансакције још нису биле реализоване. Ова тактика је прецењивала финансијске резултате компаније, чиме је дезинформисала финансијере и инвеститоре о ликвидности и профитабилности компаније.
- На крају је ова манипулација финансијским извештајима довела до колапса Агрокора, што је имало озбиљне последице по хрватску економију и добављаче широм региона.